

O I S O V I N Y

Nepostradatelný informační a inspirační zdroj pracovníků býv. OIS

Pravicový, liberální chem.inž. občasník. Založeno r. 1996

Slovo úvodem

Tak máme už zase „normální“ astronomický čas a večery budou delší, protože se dříve stmívá. Mnohem horší je, že to tam je babí léto a na hřejivé sluneční paprsky budeme zase tak dlouho čekat. Zoufat si ale nebudeme, protože podzim se nám to snaží vynahradiť nádhernou barevnou paletou a ta stojí opravdu za to. Konec konců pozitivně naladěni najdou jisté půvaby i v podzimním dešti, když je umírněný a bez ledového větru. No a automobilisté aby pomalu přemýšleli, kdy přezout své miláčky. Takže nudit se nebudeme.

Motto

Lež mívá krásné nohy.

Z citátů, reklam, inzerátů a...

„Ne vše, co diplomat říká si myslí, ale to co říká, si musí dobře rozmyslet.“

„Mnozí filosofové sdílejí nebezpečný instinkt: pokud jim dáte otázku, snaží se na ni odpovědět.“

„Pokud je pravda, že na každou svini se někde vaří voda, pak už víme, co je příčinou globálního oteplování.“

„Dospělost je, když se u zubaře nebojíte bolesti, ale účtu.“

„Každý chleba je tragickým příběhem obilí, které se mohlo stát pivem nebo whisky, ale nevyšlo to.“

„Západní civilizace prožívá svou éru prázdnoty a nechce se jí bojovat ani o své přežití.“ Gilles Lipovetski

Víte, že?

- Víte jak se všelijak říká bramborám? *Erteple, kobzole, jablůška, zemčátka, krumple, grule, bandory, artele, krumpire či zemák.*
- Číslovky v evropských jazycích mají svůj základ ve staré indoevropštině. A a byl tudíž stejný pro západní i východní jazyky. Více v tomto zajímavém odkazu: <http://koroptew.blogspot.cz/2009/10/indoevropske-cislovky.html>
- Je náš vesmír stabilní, když už existuje přes 13 mld let? Nemusí to tak být a dle některých se může v mžiku zhroutit, resp. přestavit na úplně jiný vesmír, kde by nebyly naše známé částice hmoty a tedy ani my. Za všechno může „božská částice“ Higgsův boson a jeho pole. http://technet.idnes.cz/higgsuv-boson-muze-znicit-svet-dm8-/veda.aspx?c=A140911_112250_veda_mla#utm_source=sph.idnes&utm_medium=richtext&utm_content=top6

Zajímavá úloha

Počet studentů gymnázia je mezi 500 a 1000. Vytvoříme-li z nich skupiny po 18 studentech nebo po 20 studentech nebo po 24 studentech, zůstane nám vždy 9 studentů nezařazených. Kolik studentů studuje na gymnáziu?

Počasi versus ekonomie

Proč je snadnější předpovídat počasí, než ekonomický vývoj? Obojí je velmi složitý systém, který se často chová chaoticky (tzn., že na nepatrnou změnu zareaguje velmi bouřlivě a neočekávaně). Počasí má tu výhodu, že je to fyzikální jev nezávislý na vlastní předpovědi. Ta buď vyjde nebo ne. U ekonomického systému je jedna nepřijemná vlastnost navíc. Předpověď je součástí systému. Budoucí vývoj závisí na současném očekávání ekonomických subjektů. To

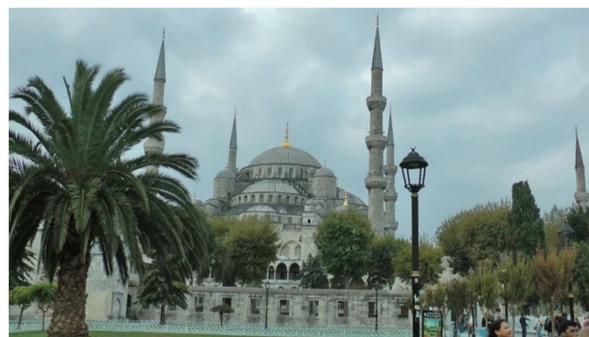
je také důvod, proč všechny ekonomické prognózy bývají optimistické. Když vyhlásíte, že budou stoupat ceny masa, lidé začnou maso více kupovat, dokud je levné a to přirozeně zdraží. Tyto subjektivní faktory v počasí nejsou. Také model počasí je sice složitý, ale stále je to model vycházející ze známých fyzikálních zákonů. Ekonomii přirovnávají někteří k medicíně před objevem krevního oběhu. Řada zákonů je statistického či empirického charakteru, vychází se z představ o umělých globálních rovnováhách. Přitom zdroj krizí bývá často spouštěn právě narušením rovnovážného stavu.

Tak se nedivme, když se budeme mít o něco hůře, než nám slibují ekonomičtí prognostici.

Istanbul

K 40. výročí svatby jsme si dopřáli prodloužený víkend v Istanbulu. Na letišti v Praze jsme v pohodě našli průvodce a s tureckou nízkonákladovou společností doletěli (bez občerstvení) do asijské části Istanbulu. Šokem pro nás bylo pasové odbavení, kdy před asi šesti budkami čekalo na dva tisíce cestujících. I když jsme jich, díky našemu šikovnému a turečtinu znalému průvodci, asi polovinu předběhli, i tak jsme tam strávili minimálně hodinu. Zatím se setmělo a odměnila nás jízda z letiště (asi 50 km) nočním Istanbulem s nasvícenými budovami, zejména mešitami. Istanbul má totiž i s okolím neuvěřitelných 18 mil. obyvatel. Ubytování bylo v hotelu Nanda dost v centru. Na nás vyšel menší pokoj v horním patře, zato s výhledem na terasu a Marmarské moře otevírající se pod Istanbulem, kde čekalo plno lodí na plavbu Bosporem.

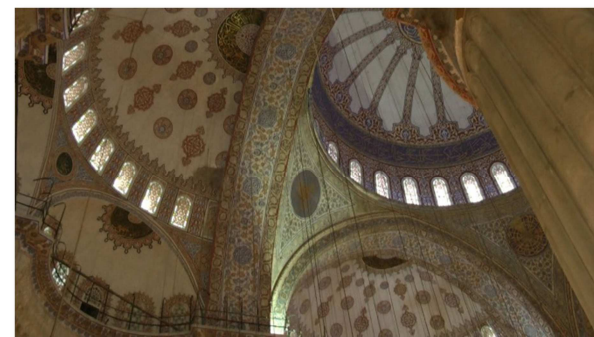
V pátek jsme „zážitkovou“ tramvají (Turci tam osahávají ženy) vyrazili k hlavním mešitám na

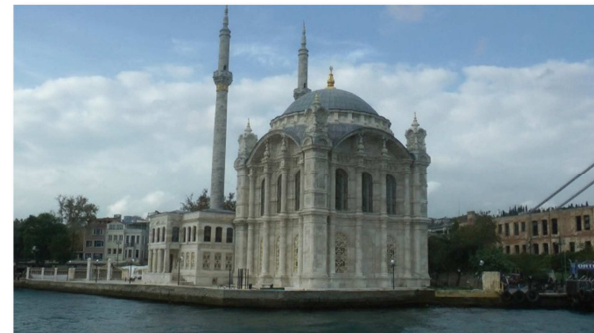
Sultanahmed. Bohužel začínali velké muslimské svátky a tak se měnily otvírací doby památek. Program se musel operativně přizpůsobit, a proto jsme šli nejdříve do podzemního paláce Yerebatan Sarnici neboli velké vodárny pro město ze středověku zvané také Cisterna. Přes 300 zdobených sloupů, malby a podmanivá hudba a pološero vytvoří neopakovatelnou atmosféru. Na vzdáleném konci paláce jsou sochy dvou hlav medúzy. Ve vodě plavou velcí kapři. Odtud jsme se přesunuli přes záliv do čtvrti cizinců na Galatskou věž, odkud je nádherný výhled na Zlatý roh a okolí. Následovala procházka po hlavní třídě Taksim, která je takovým místním Václavákem. Končí velkým náměstím s pomníkem zakladatele moderního Turecka Atatürka, Mustafy Kemala. Zde také poobědváme kebab s dobrou rýží. V přílehlé uličce náhle vidíme, jak se na ulici na koberečcích modlí asi 50 mužů. Zpět ke Zlatému rohu a vzhůru k Sulejmanově mešitě. Poprvé zouváme boty a obdivujeme výstavní vnitřek mešity. V jejím okolí jsou i náhrobky, které u mužů nahofe končí turbanem a u žen květinou. Pod ní je tolik malých kvítků, kolik měla žena dětí. Jsou zde i hrobky sultána Sulejmana a několika dalších sultánů a vedle menší, kde je Roxelana-Hürrem se svým synem Mehmedem. Sestupujeme opět k vodě, abychom se nalodili na vyhlídkovou loď a absolvovali nádhernou, více než hodinovou plavbu vzhůru Bosporem až k nejsevernějšímu dálničnímu mostu spojujícímu Evropu s Asií. Břehy jsou lemovány výstavnými a

luxusními vilami, paláci a mešitami. Ochutnáváme zde také turecký silný čaj z typických, nahofe se rozšiřujících sklenic. Z lodí vcházíme do Egyptského Spice bazaru plného především koření a sladkostí. Když se večer dostáváme k největšímu, tzv. Velkému bazaru, je už řada jeho krámků zavřených, ale i tak se v něm dá zabloudit. Máme toho za celý den už dost v nohách a tak jsme rádi, když padneme do postele.

V sobotu konečně dochází na největší perly. Tramvají jedeme opět na Sultanahmet k bývalému byzantskému

Hipodromu, kde jsou dva obelisky, hadí fontána a altán, který daroval sultánovi německý císař Vilém II. Jsou zde i paláce, ale hlavně také Modrá mešita,

kteřou jako protiváhu k Hagia Sofii postavil v r. 1617 sultán Ahmed I. (výška 43 m) Znovu se zouváme a uchvátí nás nádherný interiér, ve kterém dominují modré fajánsové ornamentální dlaždice, které daly mešitě jméno. Má šest minaretů vysokých 64 m. Sultán chtěl původně na stavitele minaret zlatý, ale ten přeslechl podobná slova *zlatý* a *šest* a postavil minaretů šest. To vyvolalo bouři nevole v islámském světě, protože šest minaretů směla mít jen nejsvětější

mešita v Mekce. Aby to sultán urovnal, poslal peníze, aby v Mekce přistavěli sedmý minaret a problém byl vyřešen. Po procházce uličkami se starými tureckými

domy přicházíme ke starému sultánskému paláci Topkapı, známém s tureckého televizního seriálu o Sulejmanovi. Jsou zde nepřehledné davy, ale náš

průvodce si opět ví rady. Procházíme rentgenovou kontrolou jako na letišti a vidíme zlatý poklad sultánů,

jejich zbroj, paláce, zahrady. Jen nás oproti seriálu trochu zklamal harém a obytné místnosti, které byly v pološeru a ne tak výstavné. To divan, kde jednala sultánská rada je bohatý a plný lesku. Nakonec, kdy se

pomalou začíná šerit, navštěvujeme snad nejnámější památku Hagia Sofia, původně veliký byzantský chrám boží moudrosti (z r. 537, císař Justinian), který Mehmed po dobytí Cařihradu v r. 1453 zachoval a pouze přestavěl na mešitu. Dnes slouží jako muzeum a tak se zde už nezouvá. Centrální kupole o průměru 32 m sahá do výše 55,6 m, v chrámu je celkem 107 mramorových sloupů. Na některých místech byly restaurovány původní byzantské fresky. Opravdu imponantní, i když ne tak krásné, jako Modrá mešita.

Istanbul se nám moc líbil. Má charisma a z mnoha míst na vás dýchne *genius loci*. Je to město svérázné, opravdová brána do Orientu. Potkáte zde ženy moderní, ošátkované i celé zahalené, jen se sítkou pro oči. Působí zvláště, když drží v rukou tablet nebo mobil a snímají s ním své děti. Exotiku ještě umocňuje tesklivý hlas muezínů svolávajících muslimy k modlitbě již za východu slunce a pak ještě čtyřikrát. Prostě Istanbul, to chce zažít na vlastní kůži.

Posedlost sexuálním harašením v západní kultuře

Přiznám se, že mě irituje posedlost sexuálním harašením v západní kultuře. Nedávný případ. Český podnikatel napsal známé z konference, s kterou se den před tím sešel u sklenky vína, mail: "Neodjedu z Berlína, dokud se s tebou nevyspím. Platí?" (I like you a lot. I will not leave Berlin without having sex with you. Deal?) a ona ho zveřejnila a byl z toho skandál. Když ženy na ulicích či v sex salonech nabízejí mužům sex je to normální a když muž slušně řekne ženě, že se mu líbí a rád by se s ní vyspal, je to nemorální? Kde to jsme? Vždyť žena může stejně slušně říct, ne děkuji, jako by řekla pozvání na kávu či do kina. A je to. Proč by to mělo být urážlivé? Ženě by mělo přece polichotit, že se líbí a budí zájem. Vždyť proto se hezky oblěká a líčí. Přijde doba, kdy bude budit soucit a budou ji pouštět sednout. Domníval jsem se, že otázka sexu už byla v naší kultuře otabuizována, stejně tak, jako sexuální orientace. Nerozumím tomu. Na jedné straně se americký velvyslanec angažuje v podpoře festivalu *Prague Pride*, aby homosexuálové a lesby mohly veřejně dávat najevo své sexuální priority a na druhé straně je soukromý dotaz na sexuální sblížení skandalizován. Kde to jsme? To už se opravdu všichni s tou politickou korektností zbláznili?

Takto docílí „korektní“ ženy jedině toho, že je nebudeme raději oslovovat a komunikovat s nimi. Ne jako s rovnocennými, ale jako s nebezpečnými, nevypočitatelnými, podobně jako se chováme k šelmě. Zřejmě je opravdu rozdíl mezi naší českou a tou ryze západní kulturou posedlou korektností. Naše ženy se přece jen nechovají tak nevypočitatelně a dovedou často říct „Ano, proč ne“ nebo „Ne, nemám zájem“. A je to. Nepotřebují se u toho nijak zviditelňovat. Dovedu si představit i zertovnou odpověď typu: „Zájem mě těší, ale jsem už deset let zadaná a tak

musím říct ne“. Když muž o ženu projeví zájem, nemůže to být urážlivé, jinak vymřeme. Urážlivé by bylo, kdyby řekl třeba: „Tak o vás bych si neopřel ani kolo“.

Mezinárodní dny

Kde jsou ty doby, když byl jen Mezinárodní den žen a studentů. Dnes je pomalu každý den nějakým mezinárodním. A nejsou to jen smysluplné dny jako boj proti rakovině či jiné nemoci nebo den muzeí. Jsou i mnohem absurdnější dny jako den dětí, hygieny rukou, den triček, leváků či den bez pesticidů. Den pozdravů či den bez nákupů. Nejnabitější je 1. říjen, kdy je rovnou šest "dnů". V Brazílii vznikl i den ženského orgasmu a slaví se 8. srpna. Jen den lidské hlouposti jsem hledal marně. Zřejmě slaví svátek každodenně. Jsou i pohyblivé dny vázané na určitý den v týdnu či měsíci, jako den manželství, matek či koní. Jejich úplný přehled najdete na:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Mezin%C3%A1rodn%C3%AD_dny_a_roky

Proč řeky pramení většinou na kopcích?

Přiznám se, že mi bylo vždycky divné, proč většina řek pramení na horách, když přece ta voda „se tam musí zdvihnout proti gravitaci“? Kde se bere ten tlak či energie. V nížině by se jí přece vytékalo snáze. Nikdy jsem na to nedostal zcela jasnou a srozumitelnou odpověď. Tak jsem aspoň zagoogil a pokud vás to také zajímá, tady jsou odpovědi:

<http://www.krasesc.cz/krasesc/otazkydetail/1151>

<https://www.prirodovedci.cz/zptejte-se-prirodovedcu/200>

Muži, kteří umožnili přelidnění

V letech 1908 - 13 se německým chemikům Fritz Haberovi a Carlu Boschemu podařil dávný sen. Katalytická fixace atmosférického dusíku do molekuly čpavku. Tento objev měl dalekosáhlé důsledky, když umožnil zefektivnit zemědělství výrobou umělých hnojiv. Ale kromě "chleba ze vzduchu" umožnil i "stělný prach ze vzduchu" a dlouhodobou výdrž císařského Německa ve válce navzdory blokádě. Dokonce i "jed místo vzduchu". Haber byl nejdříve oslavován a později pro svůj židovský původ (i když v mládí konvertoval ke křesťanství) zatracován. Nepomohla ani přímluva Maxe Plancka a Haber nakonec skončil v exilu. Fritz Haber zemřel r. 1934 při průjezdu Basilejí. Tam byl také pohřben. Bosch udělal před druhou válkou kariéru v IG Farben. Byl sběratelem hmyzu a minerálů i amatérským astronomem. Protože byl též kritikem nacizmu, ztrácel postupně své pozice a upadal do depresí a alkoholizmu. Zemřel v r. 1940 v Heidelbergu. Haber získal v r. 1919 Nobelovu cenu, po Boschovi byl pojmenován asteroid.

První čpavkový reaktor stojí dodnes na piedestalu u firmy BASF v Ludwigshafenu. Jejich proces dnes živí třetinu lidstva a polovina dusíku v našem těle pochází z jejich syntézy. *dle netu*

EU zase řadí

Tentokrát se její obětí staly vysavače s výkonem nad 1 600 W. Ale s tím se nespokojí a od r. 2017 skončí i vysavače s výkonem nad 900 W. Navíc musí mít vysavače energetický štítek. Cílem tohoto byrokratického opatření je údajně úspora elektrické energie. No já bych si raději připlatil a měl doma pořádně uklizeno. Úředníkovi možná ušlo, že se slabším vysavačem se bude vysávat déle. Proč zase EU myslí a rozhoduje za nás? Navíc v době, kdy u nás rozhodně nehrozí nedostatek elektrické energie. Po rtuťových teploměrech, toluenu a klasických žárovkách tedy ztratíme i výkonné vysavače. Nezbývá než doufat, že Češi si poradí, jako si poradili s klasickými žárovkami, které nejsou nyní ke svícení, ale jako *tepelný vyžarovací zdroj*. U výkonných vysavačů se dá využít jejich obrácený režim a mohou se prodávat jako *sušiče či ofukovače*. To je jediné potěšitelné, že reálný život vždy byrokratického úředníka doběhne.

Víte, co je to LARP?

O tom, že naše společnost se asi má tak dobře, že už neví, co roupama dělat, svědčí i poslední výstřelek,

zvaný LARP. Chcete být sběračem artefaktů v radioaktivní zóně nebo legionářem, který bojuje kdesi na Sibiři? Nebo snad prostitutkou v zlatokopecském táboře? To vše vám LARP (*Live Action Role Play*) umožní. Vše bude jako živé, jen ten sex či útok simulovaný. Jestli si teď myslíte, že se to odehrává v *bláznivé Americe*, tak jste na omylu. Najdete to ve westernovém městečku Stonetown v Kamenici u Humpolce. Viz <http://howlarp.cz/>

Náš svět

Podle Taleba jsme jako druh evolučně mnohem více uzpůsobeni srozumitelnému světu malých kmenů a tlup než turbulentnímu a nepředvídatelnému globálnímu prostředí. Na současný svět („Extremistán“) ekonomové, obyčejní obchodníci i média roubují pravidla starého světa („Medokristán“). Jak strašlivé neporozumění to je, pochopíme snadno ze srovnání:

Mediokristán (starý neglobalizovaný svět)	Extremistán (současný postmoderní globalizovaný svět)
Téměř vše je ve společnosti rozděleno podle principu Gaussovy křivky	Gaussova křivka často neplatí
Typickým zástupcem kterékoliv skupiny je člověk někde uprostřed (například všichni spisovatelé jsou stejně chudí, všichni hospodští si slušně vydělají na živobytí)	Členové všech sociálních skupin se pohybují mezi extrémy (srov. pohádkově bohatou autorku Harryho Pottera a umaštěného žižkovského prozaika, nebo majitele restaurací Ambiente a zadluženě neúspěšné trosky z pořadu Ano, šéfe)
Vítězové získávají jen malou část bohatství	Několik nejúspěšnějších zcela ovládá trhy
Všemu porozumíte po chvíli pozorování	Potřebujete spoustu času, abyste pochopili pravidla hry (pokud je vůbec pochopit lze)
Budoucí události se snadno odvodí z minulých	Budoucí události se nedají předpovídat
Dějiny se plíží	Dějiny skáčou
Setkat se můžete s čísly, která odrážejí skutečná množství (nejbohatší člověk má 5 paláců a 100 sluhů).	Střetáváte se s naprosto nepochopitelnými čísly (Apple App Store prodal miliardu aplikací, Warren Buffett vlastní majetek v hodnotě 37 000 000 000 dolarů)
Svět odolný vůči černým labutím	Černé labutě přicházejí často a obracíjí pravidla hry

Zdroj: <http://finmag.penize.cz/recenze/264597-kdyz-se-cerna-labut-rozhodne-nicit>

Řešení úlohy: Počet studentů je x , platí:

$$a * 18 = x - 9$$

$$b * 20 = x - 9$$

$$c * 24 = x - 9$$

Číslo $x-9$ je rovno jak násobku čísla 18, tak násobku čísla 20 a 24. Vypočítáme tedy nejmenší společný násobek těchto čísel: $n(18, 20, 24) = 360$. Počet studentů má být větší než 500 a menší než 1000. Násobky čísla 360 jsou 360, 720, 1080... Pro výpočet použijeme číslo 720.

$$\text{Platí: } x-9 = 2 * 360$$

$$x = 729$$

A slovo závěrem

Tak jsme zase utrpěli volby – no teď od nich bude aspoň na čas pokoj. Ve státech je teď vše levicové, od prezidenta až po... To není principiálně dobré, byť zatím levice neřadí tak, jak jsme se obávali. Také i proto, že nějaká pravicová korekce je dnes v nedohlednu.

Všimli jste si, že se už v reklamách začínají objevovat vánoce, Ježíšek či Santa, Přítvrď i Mikuláš a bude to zase nápor. Nezapomeňte však, že ovladač má také tlačítko „Mute“ (*vypnout zvuk, který o reklamách významně zesílí*) a oči mají víčka. Pak se to dá ustát. Já osobně to řeším tak, že si minimálně polovinu programů nahrávám na rekordér a při přehrávání ze záznamu pak mohu pohodlně všechny reklamy přeskakovat. Divili byste se, oč je pak program kratší.